

YERLİ KOYUN IRKLARI CANLI GEN BANKASI PROJESİ

Türkiye'de hayvan genetik kaynakları yeterince değerlendirilememiş, hatta bazıları daha tam olarak tanımlanmadan yok olmuş veya yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Yerli ırklar yüzyıllardır yetiştirile geldikleri çevrenin kendine özgü koşullarına çok iyi uyum sağlamış, verimleri düşük olsa bile özgün nitelikleri olan, dayanıklı, kanaatkar, yetersiz çevre koşullarında üreyebilen hayvanlardan oluşur. Yerli ırkların yok olması, taşıdıkları bu ayırıcı özelliklerin de yok olması anlamına gelmektedir.

Hayvan Gen Kaynaklarını Koruma Nedenleri

Gen kayanlarını koruma; bilgi, masraf, alan, işgücü ve örgütlenme becerisi gerektirir. Buna karşılık gen kaynaklarının korunmasının çok sayıda önemli gerekçesi mevcuttur. Bunlar;

- ✓ Ekonomik nedenler
- ✓ Bilimsel nedenler
- ✓ Kültürel nedenler
- ✓ ekolojik nedenler

olmak üzere dört ana başlıkta toplanabilir

Korunması Gereken Gen Kaynaklarının Tespiti

- Populasyon mevcudu
 - Yok olma tehdidinin derecesi
- Özel bir çevreye adaptasyon
 - Ekonomik öneme sahip özellikler
- Benzersiz özelliklere sahip olma
 - Kültürel tarihsel değer
- Irkın genetik olarak benzersiz özelliklere sahip olması
 - Irkın dahil olduğu tür

Koruma Yöntemleri

Hayvan gen kaynaklarının korunmasında esas olarak üç yöntem uygulanmaktadır. Bunlar;

1. **In Situ Koruma:** In situ koruma yönteminde hayvanlar yetiştirme sürüleri halinde elde tutulmaktadır. Korunması gereken veya öngörülen ırk hayvanlarından oluşan yeterli büyüklükte bir sürü veya sürüler kendi doğal çevresinde rastgele çiftleştirme ile yetiştirilir.
2. **Ex Situ Koruma:** Bu koruma yönteminin esası semen, yumurta veya embriyoların uygun yöntemlerle dondurularak saklanmasıdır. İn situ koruma yönteminde değinilen avantajlar ex situ koruma yönteminin dezavantajları, dezavantajlar ise avantajları olarak sıralanabilir.

Türkiye Koyun Genetik Kaynaklarının Korunması

- Enstitülerde koruma
- Yetiştirici elinde koruma
- Dondurarak koruma

Türkiye Koyun Genetik Kaynaklarının Korunması

1. Türkiye hayvan gen kaynaklarının mevcut durumunun belirlenmesine de hizmet edecek olan; “Çiftlik Hayvanları Envanteri” çıkarılmalıdır.
2. Envantere dayalı olarak korumaya alınacak genotipler belirlenmeli, korumaya alınan genotipler ve koruma çalışmaları gözden geçirilmelidir.
3. Şu anda yürütülmekte olan ex situ İn vivo koruma yanında, ex situ ve yetiştirici elinde (İn situ) koruma yöntemlerine ilişkin mevcut çalışmalar geliştirilmelidir.
4. Koruma çalışmalarına yeterli düzeyde bütçe sağlanmalı, uluslararası kuruluşların fonlarından destek sağlanmalıdır.

Türkiye Koyun Genetik Kaynaklarının Korunması

5. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın, TAGEM dışındaki uygun kuruluşlarının koruma programına katılımı sağlanmalıdır.
6. Çeşitli bakanlıklar, kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin koruma programlarına katılımı sağlanmalıdır.
7. Hayvan Gen Kaynaklarının Korunması ile ilgili olarak TAGEM bünyesinde oluşturulan alt yapı eksiklikleri giderilmelidir.
8. Koruma altındaki genotiplerin tanımlanması çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Yerli Koyun Irkları

AKKARAMAN

Yayılma Alanı: Orta Anadolu ve komşu bölgeleriyle kesiştiği yerler

Verim Yönü: Kombine, et ve süt

Genel Tanımı: Yerli ırklar içinde iri yapılı olarak tanımlanır. Vücut dar ve uzundur. Sırt hattı düzdür, bazılarında hafif bir çukurluk görülebilir. Baş uzun ve dar, yüz çıplak ve boyun uzundur. Bazen alın üzerinde değişik büyüklükte kâkül (hotoz) bulunur. Koçlarda baş hafif dışbükeydir. Uzun ve sarkık kulaklıdır. Bacaklar uzun ve sağlam, tırnaklar sağlam ve serttir. Vücut rengi genellikle beyazdır. Genellikle baş, burun, kulak ve ayaklarda siyah lekeler bulunur. Baş, boyun altı ve bacaklar yapağısızdır. Yapağı kaba-karışık ve seyrek. Koyunlar boynuzsuzdur. Erkeklerde küçük yapılı ya da tam gelişmemiş boynuz bulunabilir. S formunda yağlı kuyrukludur. Kuyruk arkadan bakıldığı zaman üst üste oturmuş üç parça görünümündedir. Dipte geniş ve büyük bir yağ kitlesi, onun üstünde kalp şeklinde daha küçük ve yağlı ikinci bir parça, en üstte ise yağsız, kıllı ve aşağıya sarkan uzun kısım bulunur.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Kötü çevre şartlarına ve hastalıklara dayanıklıdır. Sağlam yapılı ve kanaatkârdır. Yetersiz bakım besleme, farklı ve değişken iklim koşullarında yaşayabilir. Yağlı kuyruklu oluşu nedeniyle yetersiz besleme dönemlerinde yaşama gücü yüksektir. Yerli ırklar içinde en uysal olanıdır, sevk ve idaresi kolaydır. Sürü ve analık içgüdüğü iyidir. Uzun yol yürüyüşlerine dayanıklıdır. Fakir meralardan yararlanma yeteneği yüksektir.

Yetiştirme Koşulları: Yazları kurak ve sıcak, kışları soğuk ve karlı bozkır iklimine uyum sağlamıştır. Fazla engebeli olmayan, bitki örtüsü zayıf geniş meralarda yetiştirilir. Besleme karlı dönem dışında meraya dayalıdır. Karlı kış aylarında ağırlıklı olarak samana dayalı, az miktarda dane destekli besleme uygulanır. Basit ve düşük maliyetli ağıllarda barındırılır. Aile, köy veya şahıs sürülerinde ve 30-500 başlık gruplar halinde yetiştirilir.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	73	65	Laktasyon süt verimi(kg)	50-60
Vücut uzunluğu(cm)	72	64	Laktasyon süresi(gün)	140
Doğum ağırlığı(kg)	4.7	4.4	Yapağı verimi(kg)	2.2
Ergin canlı ağırlık(kg)	62	50	Damızlık yaşı(ay)	16-18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	240		Kuzu verimi	1.2

Akkaraman Tescil: 22/04/2006 tarih ve 26147 sayılı Resmi Gazete 2006/16 Nolu Tebliğ

KANGAL AKKARAMAN

Yayılma Alanı: İç Anadolu Bölgesinde Sivas ve çevre iller

Verim Yönü: Kombine, et ve süt

Genel Tanımı: Vücut iri yapılıdır. İnce bir dudak yapısına sahiptir. Burun üstü genellikle dışbükeydir. Kulaklar uzun, geniş ve sarkıktır. Boyun ile vücut uzun ve dar, kaburgalar yassıdır. Göğüs özellikle koçlarda oldukça geniştir. Koyunların bir bölümünde 14 kaburga bulunur. Bacaklar uzun ve kuvvetlidir. Vücut beyaz ve kaba-karışık yapağı ile örtülüdür. Göz ve ağız çevresi ile ayaklar genellikle siyahtır. Baş, boyun, karın altı ve bacaklarda yapağı örtüsü bulunmaz. Koyunlar boynuzsuzdur. Erkeklerin % 10 kadarında zayıf boynuz bulunur. Yağlı kuyrukludur ve kuyruk S formundadır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Kurak iklim hayvanı olmakla birlikte değişik çevre koşullarına adaptasyon yeteneği iyidir. Uzun yol yürüyüşlerine dayanıklı ve sürü içgüdüğü gelişmiştir.

Yetiştirme Koşulları: Yazları kurak ve sıcak, kışları soğuk ve karlı bozkır ikliminde, fazla engebeli olmayan, bitki örtüsü zayıf geniş meralarda yetiştirilir. Besleme karlı dönem dışında meraya dayalıdır. Karlı kış aylarında ağırlıklı olarak samana dayalı, az miktarda dane destekli besleme uygulanır. Yetersiz barınak ve bakım koşullarında yetiştirilebilir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki Akkaraman yetiştiricileri damızlık koç ihtiyaçlarının bir kısmını Kangal Akkaraman sürülerinden sağlamaktadır.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	88	76	Laktasyon süt verimi(kg)	70-130
Vücut uzunluğu(cm)	74	66	Laktasyon süresi(gün)	150
Doğum ağırlığı(kg)	4.7	4.5	Yapağı verimi(kg)	1.7
Ergin canlı ağırlık(kg)	90-100	68-72	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	280	260	Kuzu verimi	1.2

MORKARAMAN

Yayılma Alanı: Doğu Anadolu Bölgesi

Verim Yön: Kombine, et verimi öncelikli

Genel Tanım: Sağlam ve iri yapılıdır. Sağrı cidagodan biraz yüksektir. Boyun uzun, göğüs dar, sağrı düşük ve bacaklar yüksektir. Kulak büyük, enli, sarkık ve yana doğru yatıktır. Baş vücuda nazaran uzun ve öne doğru incelmıştır. Baş profili alnın buruna geçiş yerinden biraz yukarıda hafif çukurluk gösterir. Burun dişilerde az veya çok, koçlarda belirgin şekilde dışbükeydir. Vücut rengi kıızıdan mora kadar değişmekle birlikte göz, ağız ve burun etrafı daha açık, baş ve ayaklar vücuda nazaran daha koyu renklidir. Yüz ve baş genel olarak yapağısızdır. Karın ve boyun genellikle çıplak veya seyrek örtülüdür. Bacaklar bileklerden itibaren yapağısızdır. Yapağı kaba karışıktır. Erkekler çoğunlukla boynuzludur. Boynuzlar büyük ve helezonidir, dişiler ise zayıf boynuzlu veya boynuzsuz olabilir. Yağlı kuyrukludur. Kuyruk omurları iki defa bükülme yaptığından S formundadır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Sürü ve analık içgüdüğü, yürüme yeteneği iyi, sevk ve idaresi kolaydır. Yaşama gücü ve kötü çevre koşullarına adaptasyon yeteneği yüksektir. Soğuğa karşı dayanıklıdır. Yağlı kuyruk, uzun ve yetersiz kış besleme döneminde enerji kaynağı olarak kullanılmakta, bu koşullarda yaşam garantisi sağlamaktadır.

Yetiştirme Koşulları: Doğu Anadolu Bölgesi'nin soğuk ve uzun kış koşullarına ve dağlık yapısına çok iyi uyum sağlamıştır. Yüksek rakımlı ve fakir meraları iyi değerlendirir. Kış aylarında ise normal bir besleme ile kapalı veya bir tarafı açık ağıllarda barındırılır.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	75	68	Laktasyon süt verimi(kg)	60
Vücut uzunluğu(cm)	72	67	Laktasyon süresi(gün)	126
Doğum ağırlığı(kg)	3.9	3.5	Yapağı verimi(kg)	1.5- 2.0
Ergin canlı ağırlık(kg)	50-90	40-60	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	192		Kuzu verimi	1.0

Morkaraman Tescil: 12/12/2004 tarih ve 25668 sayılı Resmi Gazete 2004/39 Nolu Tebliğ

DAĞLIÇ

Yayılma Alan: İç Batı Anadolu Bölgesi

Verim Yönü: Kombine, et ve süt

Genel Tanım: Vücut küçük yapılıdır. Sırt çizgisi düz, cidago yüksekliği beden uzunluğundan fazla, göğüs ve sağrı dardır. Koçlar tipik, koyunlar hafif koç başlıdır. Genellikle beyazdır, göz ve ağız etrafında, kulaklarda ve bacaklarda siyah veya koyu kahverengi lekeler görülebilir. Gözaltından yüze doğru yayılan oval şekilde siyah ya da koyu kahve nişaneler bulunabilir. Siyah başlılara da rastlanabilir. Gövdede siyah veya koyu lekeler görülebilir. Alaca olanların siyah lekeleri yaş ilerledikçe kırçıl renge döner. Karın ve boyun yapağılıdır. Erkekler genellikle boynuzlu, dişiler boynuzsuzdur. Boynuzlar baştan yana doğru uzamış, büyük, kuvvetli, kalın, birden fazla kıvrımlı ve siyah pigmentlidir. Kaba karışık yapağılı ve yağlı kuyrukludur. Kuyruk yassı, geniş ve kalp şeklinde aşağı doğru sarkar. Dış yüzü düz, orta oluğun iki yanında oval kitle yer alır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Elverişsiz bakım ve besleme koşullarında yaşama gücü yüksektir. Adaptasyon yeteneği iyidir. Uzun yol yürüyüşlerine dayanıklı ve sürü içgüdüğü gelişmiştir.

Yetiştirme Koşulları: Sıcak ve kurak iklim hayvanı olmakla birlikte değişik çevre koşullarında, yetersiz mera, barınak ve bakım besleme koşullarında yetiştirilebilir. Ağlları genellikle bir tepeye yanaştırılarak yapılır. Burdur ve Isparta illerinde dağların eteklerindeki kovuklarda ve hatta rüzgârdan korunmuş yerlerde açıkta korularda barındırılır. Göçer olarak da yetiştirilir.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	67	61	Laktasyon süt verimi(kg)	57
Vücut uzunluğu(cm)	65	63	Laktasyon süresi(gün)	75-105
Doğum ağırlığı(kg)	3.5	3.5	Yapağı verimi(kg)	2.3
Ergin canlı ağırlık(kg)	53	46	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	241		Kuzu verimi	1.0

Dağlıç Tescil: 12/12/2004 tarih ve 25668 sayılı Resmi Gazete 2004/39 Nolu Tebliğ

İVESİ

Yayılma Alanı: Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Verim Yön: Kombine, süt verim öncelikli

Genel Tanım: Vücut sağlam ve orta yapılıdır. Süt tipine uygun, ince fakat sağlam kemik yapısına sahiptir. Vücut beyaz-krem renklidir. Baş, kirli sarıkahverengi, siyah ve beyaz olmak üzere üç farklı renkte olabilir. Çoğunlukla alında beyaz leke vardır. Kulak ve burunda lekeler ile ayaklarda pigmentasyon bulunur. Yağlı kuyrukludur. Büyük, yağlı esas kuyruk kitlesinin üzerinde yağsız bir parça bulunur. Kuyruğun yağlı bölümünde alttan başlayıp ortaya kadar uzayan çıplak bir oyuk bulunur. Erkeklerde boynuzlar geriye, aşağıya doğru ve helezoni yapıdadır. Boynuzsuz ve hilal şeklinde boynuzlulara da rastlanır. Dişilerde % 10 oranında zayıf boynuz ve koçboynuzluluk görülür. Meme, yüksek süt verimine uygun şekilde bezel yapıdadır. Meme ve meme başı formu değişkendir.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Sıcak ve kurak iklim koşullarına çok iyi uyum sağlamıştır. Bu koşullarda uzun mesafeleri yürüyebilir. Analık içgüdüğü gelişmiştir. Değişik çevrelere uyum yeteneğinin yüksek ve sürü içgüdüünün gelişmiş olması, İvesi 'lerin diğer sütçü ırklara üstünlüğü olarak kabul edilir. İsrail İvesi' lerinin kökeni Anadolu İvesisi 'dir.

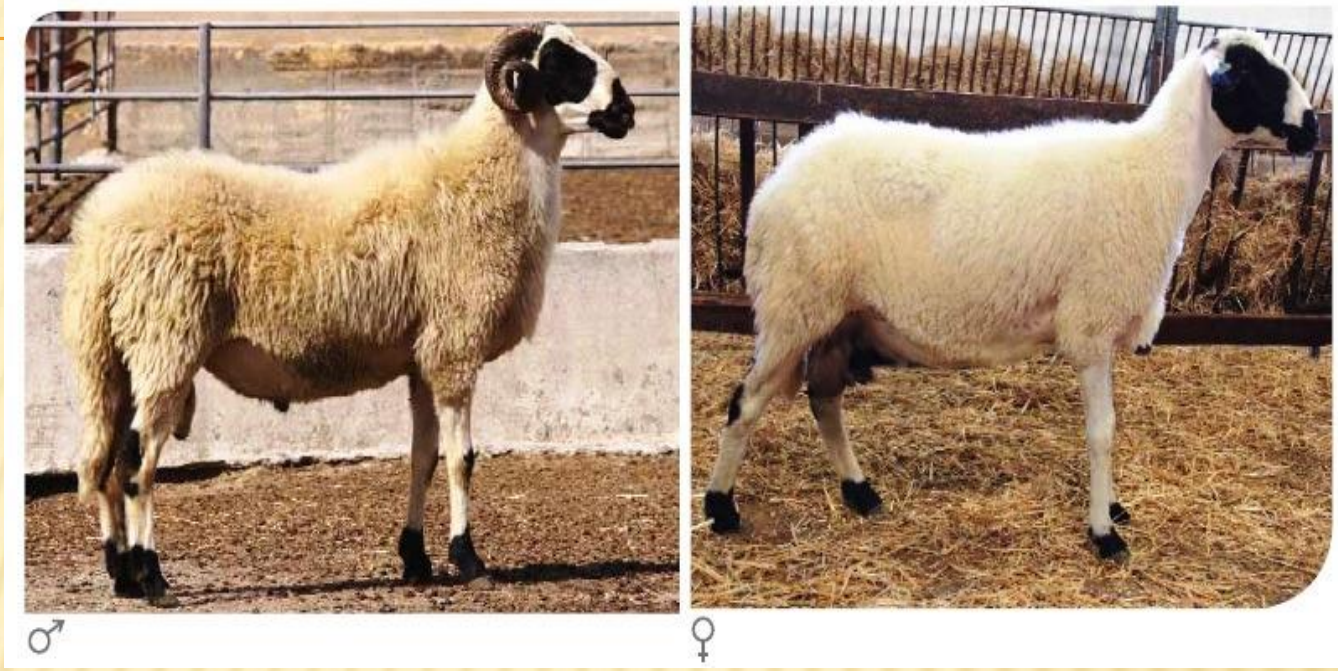
Yetiştirme Koşulları: Göçer sistem içinde yetiştirilir. Sıcak ve kurak iklim hayvanı olmakla birlikte değişik çevre koşullarına adaptasyon yeteneği iyi olup soğuk karasal iklim koşullarında bile başarıyla yetiştirilebilmektedir. İvesiler 40-45 °C ' leri bulan sıcak ve kurak çöl şartlarında sürü koyuncululuğu şeklinde yetiştirilebilmektedir. Yetersiz mera, barınak ve bakım besleme koşullarında yetiştirilebilir. Besleme kış dönemi dışında mera ve anız otlatmasına dayalıdır. Kış aylarında ağırlıklı olarak samana dayalı, az miktarda dane destekli besleme uygulanır. Yetersiz, basit ve düşük maliyetli ağıllarda barındırılır. Yağışlı ve nemli bölgelerde adaptasyon güçlüğü olmaktadır.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	66	65	Laktasyon süt verimi(kg)	172
Vücut uzunluğu(cm)	62	59	Laktasyon süresi(gün)	185
Doğum ağırlığı(kg)	4.6	4.4	Yapağı verimi(kg)	2.5
Ergin canlı ağırlık(kg)	74	50	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	264		Kuzu verimi	1.0

Anadolu İvesisi Tescil. 12/12/2004 tarih ve 25068 sayılı Resmi Gazete 2004/39 Nolu Tebliğ

SAKIZ

Yayılma Alan: Çeşme, İzmir, Aydın, Marmara ve Ege Sahilleri

Verim Yönü: Süt ve döl

Genel Tanımı: Vücut dar ve yüksek, bacaklar uzundur. Vücut beyazdır, göz, ağız, burun ucu, kulak ve ayaklarda siyah lekeler vardır. Baş, bacaklar ve karın altı yapağısızdır. Yapağı tipi kaba karışıktır. Erkekler kuvvetli spiral boynuzlu, dişiler boynuzsuzdur. Kuyruğun dip kısmı az yağlı, üçgen görünümlü, uç kısmı yağsız, ince ve uzundur. Meme bezel yapıdadır. Bol süt verimine uygun, geniş, sarkık ve meme uçları genellikle iridir. İkiden fazla meme başı bulunur.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Erken gelişen bir ırktır. Döl ve süt verimi yüksektir. Adaptasyon kabiliyeti düşüktür. Tüm yıl kızgınlık gösterir. Eti lezzetlidir. Sürü içgüdüğü zayıftır.

Yetiştirme Koşulları: Aile işletmelerinde 3-5 başlık sürü halinde yetiştirilir. Ortalama 180-200 kg süt vermekle birlikte iyi bakım besleme koşullarında 500 kg ve üstünde süt veren koyunların sayısı az değildir. Döl ve süt veriminin yüksek olması nedeniyle özellikle verim dönemlerinde ek yemleme yapılmaktadır.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	75	73	Laktasyon süt verimi(kg)	180-200
Vücut uzunluğu(cm)	75	72	Laktasyon süresi(gün)	190
Doğum ağırlığı(kg)	3.2	3.0	Yapağı verimi(kg)	2.0
Ergin canlı ağırlık(kg)	70	50	Damızlık yaşı(ay)	8-9
Günlük Canlı Ağırlık(g)	242		Kuzu verimi	2.0

Sakız Tescil: 12/12/2004 tarih ve 25668 sayılı Resmi Gazete 2004/39 Nolu Tebliğ

KIVIRCIK

Yayılma Alan: Trakya, Marmara ve Kuzey Ege Bölgesi

Verim Yönü: Kombine, et, süt ve yapağı

Genel Tanımı: Et ve süt verimi öncelikli olmak üzere iki farklı tipi vardır. Etçi tipte vücut ve göğüs geniş ve yuvarlak, kaslar gelişmiştir. Sağrı hafif meyilli, bacaklar nispeten kısadır. Sütçü tipte vücut ve göğüs dar, bacaklar uzundur. Sırt hattı hafif çukur, sağrı hafif düşük önden arkaya doğru daralan yapıdadır. Vücut genellikle beyaz olup, siyah ve alacalıktır görülür. Baş, karın altı, bacaklar ve bazılarında da gerdan yapağısızdır. Yapağı tipi kaba karışıktır. Erkekler öne doğru spiral boynuzlu, dişiler boynuzsuzdur. Kuyruk yağsız, uzun ve incedir, üzeri uzun kıllarla örtülüdür. Kuyruk tarsal eklemine kadar, bazı hayvanlarda tarsus ekleminden aşağıya uzanır.

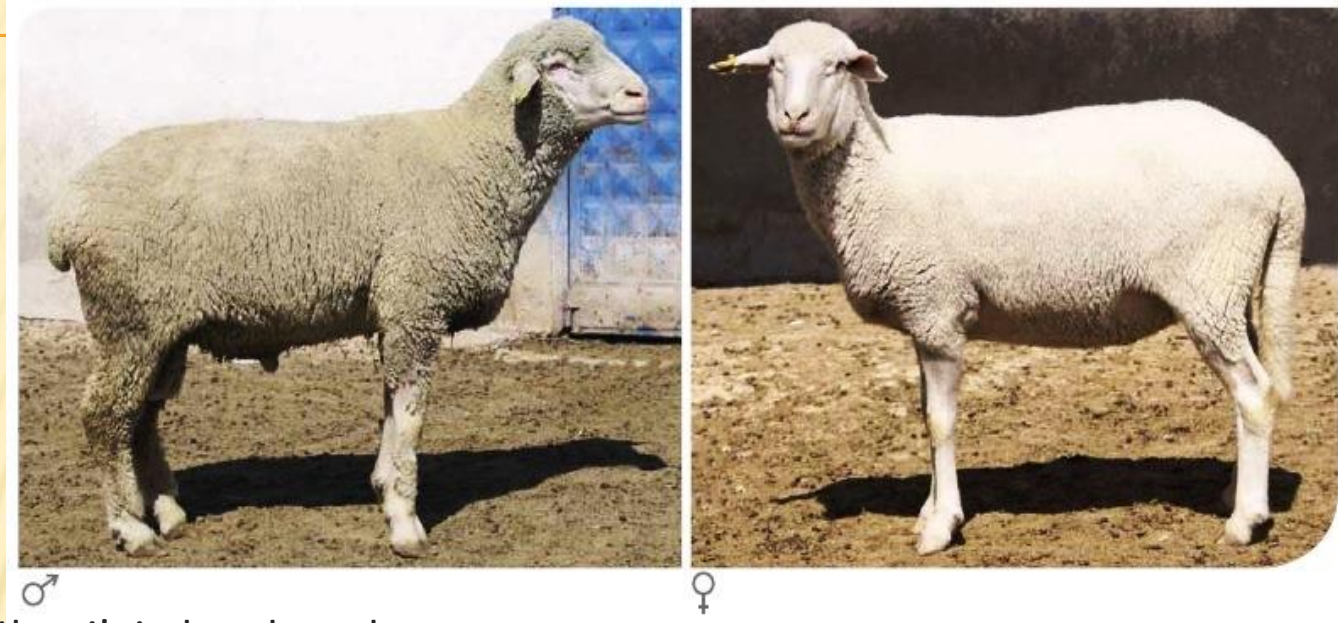
Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Sürü içgüdüğü ve engebeli arazilerde uzun mesafeleri yürüme kabiliyeti iyidir. Adaptasyon yeteneği yüksektir. Sağlam yapılı ve kanaatkâr olması nedeniyle kötü çevre koşullarına dayanıklıdır. Et ve süt verimi oldukça iyidir. Et yağının kas ve lif aralarında dağılmış olması ete yumuşaklık ve lezzet verir. Kıvırcık kuzularının eti açık renkli ve ince liflidir.

Yetiştirme Koşulları: Aile işletmelerinde, yerleşik köy sürülerinde ve ticari işletme sürüleri şeklinde, 20-400 başlık sürüler halinde yetiştirilmektedir. Yüksek, makilik, soğuk ve nemli çevre şartlarına iyi adapte olmuştur. Yılın önemli bir kısmında otlatma uygulanır. Bakım ve besleme daha çok ekstansif koşullarda yapılır. Bölgede erken kuzu kesimi yaygın olduğundan kasaplığa ayrılan kuzular 25-30 günde, damızlığa ayrılanlar ise 60-70 günde süttten kesilirler.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ	DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	69	64	Laktasyon süt verimi(kg)
Vücut uzunluğu(cm)	80	66	Laktasyon süresi(gün)
Doğum ağırlığı(kg)	4.0	3.7	Yapağı verimi(kg)
Ergin canlı ağırlık(kg)	60-70	45-55	Damızlık yaşı(ay)
Günlük Canlı Ağırlık(g)	263		Kuzu verimi

ANADOLU MERİ NOSU

Yayılma Alanı: İç Anadolu Bölgesi'nin batı kısımları

Verim Yönü: Kombine, et ve yapağı

Genel Tanımı: Alman Yapağı Et Merinosu ile Akkaramanın melezlenmesiyle Polatlı ve Altınova Tarım İşletmelerinde elde edilmiştir. Bu merinos tipi % 75-80 Alman Yapağı Et Merinosu genotipi taşır. Baş uzunluğu ve genişliği orta, dudaklar kalın, kulaklar yatay ve geniş, boyun kısa ve kalın, vücut iri, geniş, derin ve uzun, butlar dolgun ve etli, bacaklar uzun ve kuvvetlidir. Renk beyazdır. Başın yüz kısmı ile bacakların alt kısımları çıplaktır. İnce, birörnek, 60-64 S yapağılıdır. Erkek ve dişiler genelde boynuzsuzdur. Kuyruk yağsız, ince ve kısadır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: İç Anadolu Bölgesi şartlarına adapte olmuştur. Değişik çevre şartlarına adaptasyon yeteneği yüksektir. Yürüme yeteneği, sürü ve analık içgüdüğü iyidir.

Yetiştirme Koşulları: İç Anadolu'nun az engebeli ve yetersiz mera şartları ile karasal iklimine uyum sağlamıştır. Bununla birlikte bakım besleme ve barındırma koşulları nispeten iyi olan işletmelerde başarılı bir şekilde yetiştirilmektedir. Barınaklar genellikle meraya yakın yerlere inşa edilmektedir. Karlı dönemlerde ağılda barındırılır. Meranın durumuna ve mevsime göre ek yemleme yapılmaktadır.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	Dişi		Dişi
Cidago yüksekliği (cm)	75	66	Laktasyon süt verimi(kg)	70-90
Vücut uzunluğu(cm)	86	74	Laktasyon süresi(gün)	120
Doğum ağırlığı(kg)	4.3	4.1	Yapağı verimi(kg)	3.0- 3.5
Ergin canlı ağırlık(kg)	80-90	50-55	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	240		Kuzu verimi	1.4

ANKARA KEÇİSİ

Yayılma Alanı: Ankara ili başta olmak üzere, İç Anadolu bölgesi ile Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinin bazı illeri

Verim Yönü: Tiftik ve et

Genel Tanımı: Vücut küçük yapılı, ince ve zariftir. Başın yandan görünüşü dişilerde hafif içbükey ya da düz, tekelerde ise dışbükeydir. Sağrı omuzdan biraz yüksek, arka bacaklar önlerden biraz daha uzundur. Yüz ve bacaklar dışında bütün bedeni tarsal ve carpal eklemlere kadar ince yumuşak parlak ve lüleli tiftikle örtülüdür. Vücut rengi beyazdır. Daha az olarak krem, sarı, gümüşü gri, kahverengi ve siyah renkte olanlarına da rastlanır. Erkek ve dişiler boynuzludur. Boynuz yapısı erkeklerde burgu şeklinde kuvvetli, uzun ve geriye doğru hafifçe kıvrık, dişilerde ise daha zayıf, kısa ve arkaya kıvrıktır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Geç gelişen bir ırktır. Analık içgüdüsü iyi gelişmiştir. Doğumu yaklaşan bazı keçilerin başka oğlakları sahiplendikleri görülür. Uzun yol yürümeye elverişlidir. En önemli verimi tiftiktir. Tiftik sağlam, elastik, ince, nemi çekme ve iyi boya alması özelliğiyle, tekstil ve triko sanayinin önemli bir hammaddesidir.

Yetiştirme Koşulları: Özel bakım ve besleme istemez. Kışın basit, üç yanı kapalı sundurma ya da kapalı ağıllarda, diğer mevsimlerde açık alanlarda barındırılır. Sarp kayalık ve engebeli arazilerde rahatlıkla yetiştirilir. Sürü idaresi kolaydır. Ani yem değişikliklerine karşı dirençlidir.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	Dişi		Dişi
Cidago yüksekliği (cm)	66	51	Laktasyon süt verimi(kg)	25-50
Vücut uzunluğu(cm)	67	58	Tiftik verimi(kg)	2.8
Doğum ağırlığı(kg)	2.7	2.5	Lüle uzunluğu (cm)	15
Ergin canlı ağırlık(kg)	45	35	Damızlık yaşı(ay)	18
Günlük Canlı Ağırlık(g)	110		Oğlak verimi	1.1

Ankara Keçisi Tescil: 12/12/2004 tarih ve 25660 sayılı Resmi Gazete 2004/39 Nolu Tebliğ

KIL KEÇİSİ

Yayılma Alan: Ege, Akdeniz, Marmara, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgeleri

Verim Yönü: Kombine, süt, et ve kıl

Genel Tanımı: Genellikle vücut orta irilikte olmakla birlikte, bölgeden bölgeye büyük farklılıklar göstermektedir. Rengin genellikle siyah olması nedeniyle bazı bölgelerde karakeçi olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte gri, kahverengi, mavi alaca ve kır renkli olanları da görülür. Tek renkli siyah bireylerde yüzde iki taraflı ağza kadar inen kahverengi veya beyaz lekelerle, bacak uçları ve süt aynası çevresindeki renk açılması yaygındır. Deri rengi koyudur. Erkekler ve dişiler çoğunlukla boynuzludur. Boynuzlar erkeklerde gelişmiştir, boynuz uçları arasındaki mesafe 60-70 cm'ye ulaşabilmektedir. Boynuz, dişilerde geriye doğru kıvrılmakta bazen bir iki kıvrım yapabilmektedir ve erkeklerinkine göre daha zariftir. Boynuz kesiti oval veya yuvarlaktır.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: Anadolu'nun her türlü iklim ve arazi koşullarına adapte olmuş, kötü bakım ve besleme koşullarında yetiştirilebilen, sağlam vücut yapılı, hastalıklara karşı dirençli, sıcak ve soğuğa karşı dayanıklı bir ırktır. Fundalık ve makiliklerden en iyi faydalanabilen, yürüme yeteneği iyi, meyilli ve kayalık araziye iyi tırmanabilen bir ırktır.

Yetiştirme Koşulları: Yılın hemen tamamında merada barındırılabilir. Genellikle yüksek rakımlı orman içi ve orman kenarı köy ve mezralarında, bölgelerinde bulunan fundalıklar, çalı formundaki bitkiler, orman içi meralar, anızlar ve nadasa bırakılmış alanlardaki otlarla neredeyse masrafsız bir şekilde yetiştirilir.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	Dişi		Dişi
Cidago yüksekliği (cm)		69	Laktasyon süt verimi(kg)	98
Vücut uzunluğu(cm)		68	Laktasyon süresi (gün)	183
Doğum ağırlığı(kg)	3.4	2.5	Üst kaba kıl/ kaşmir (g)	410/46
Ergin canlı ağırlık(kg)	45-90	40-65	Damızlık yaşı(ay)	18-20
Günlük Canlı Ağırlık(g)	160		Oğlak verimi	1.1

HONAMLI KEÇİSİ

Yayılma Alanı: Akdeniz Bölgesinin Toros Dağları etekleri, Antalya, Isparta ve Konya üçgeni

Verim Yönü: Kombine, et, süt ve kıl

Genel Tanımı: Göçer yetiştiricilerin (Yörük) uzun yıllardır yetiştiricilik tercihleri sonucu oluşmuş bir ırktır. Vücut iri, uzun ve yüksek yapılıdır. Kaba ve ince kılları, kıl keçiye oranla daha kısadır. Ayrıca kuyruk yapıları da Kıl keçilerinden daha uzun ve püskül görünümüne sahiptir. Genellikle siyah renkli olmakla birlikte beyaz lekelere, kırmızı ve gri renkte olanlarına da rastlanmaktadır. Siyah renklilerde yüzün iki tarafında ağza kadar inen kahverengi veya beyaz akıtma bulunmakta, bacak uçları ve süt aynası çevresinde renk daha açık olmaktadır. Deri koyu renklidir. Erkek ve dişiler genellikle boynuzludur. Tekelerde boynuzlar dişilere göre daha iyi gelişmiştir. Boynuz kendi eksenini etrafında kıvrımlı, kulakların etrafında geriye doğru yay çizer, uçları aşağı ve öne doğru uzar.

Irka Özgü Ayırıcı Özellikler: İri cüsseli, yüksek bacaklıdır. Alt çene üst çeneden uzundur. Gözleri belirgin bir şekilde iri ve canlıdır. Kulaklar küçük ve kalındır. Burun belirgin bir şekilde dışbükeydir. Uysal ve insana çok yakın bir ırktır.

Yetiştirme Koşulları: Geniş ölçüde, Akdeniz bölgesinde Yörükler tarafından, bölgelerinde bulunan fundalıklar, çalı formundaki bitkiler, orman içi meralar, anızlar ve nadasa bırakılmış alanlardaki otlarla neredeyse masrafsız bir şekilde yetiştirilir. Yılın hemen tamamında merada barındırılabilen bir ırktır. Bununla birlikte ağız yapılarından dolayı zayıf meralardan yeteri kadar yararlanamaz. Zengin mera veya ek yemleme olanağına sahip işletmelerde başarıyla yetiştirilmektedir.

Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

	ERKEK	DİŞİ		DİŞİ
Cidago yüksekliği (cm)	91	85	Laktasyon süt verimi(kg)	175
Vücut uzunluğu(cm)	93	84	Laktasyon süresi (gün)	270
Doğum ağırlığı(kg)	3.5	3.0	Kıl verimi (g)	500-600
Ergin canlı ağırlık(kg)	97	72	Damızlık yaşı(ay)	18-20
Günlük Canlı Ağırlık(g)	200-250		Oğlak verimi	1.9

MATERYAL

8 yerli koyun ırkı ve 3 yerli keçi ırkı değerlendirilecektir.

İrk başına hayvan sayısı 25 dişi ve 5 erkek

Koyun Irkları	Keçi Irkları
Akkaraman	Tiftik Keçisi
Kangal Karaman	Kıl Keçisi
Morkaraman	Honamlı Keçisi
Dağlıç	
İvesi	
Sakız	
Kıvırcık	

ARAřTIRMA OLANAKLARI

Proje kapsamında Ziraat Fakóltesi Zootezni Bölümünde mevcut koyunculuk işletmelerinin imkanları kullanılacaktır.

Ayrıca aynı birimde üretimini sürdüren sığırılık işletmesinin imkanları da kullanılacaktır.

BAŞARI ÖLÇÜTLERİ

Başarı ölçütleri	B Planı
Proje kapsamında yapılacak koyun ağıllarının tamamlanması. Projenin %40 başarıya ulaşmış olacaktır.	Birim kaynakları değerlendirilecektir.
Hayvan materyalinin temin edilmesi. Projenin %80 başarıya ulaşmış olacaktır.	Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğinden destek alınacaktır.
İşletmelerinde deneme üretiminin başlaması. Projenin %90 başarıya ulaşmış olacaktır.	Birim kaynaklarından karşılanacaktır.
Sürdürülebilir üretim. Projenin %100 başarıya ulaşmış olacaktır.	Proje araştırmacıları, birim yöneticileri ve ilgili paydaşlar tarafından tekrar değerlendirilip çözüm üretilecektir.

PROJE BÜTÇESİ

	Adet	Birim Fiyatı	Toplam
Canlı Hayvan			
8 Koyun Irkı (Irk Başına 25 Baş Dişi)	200	1.000,00 ₺	200.000,00 ₺
8 Koyun Irkı (5 Baş Erkek)	40	1.500,00 ₺	60.000,00 ₺
3 Keçi Irkı (Irk Başına 25 Baş Dişi)	75	500,00 ₺	37.500,00 ₺
3 Keçi Irkı (5 Baş Erkek)	15	1.000,00 ₺	15.000,00 ₺
			312.500,00 ₺
Yıllık Yem Gideri			
Günlük yem gideri hayvan başına 1,2 TL	330	1,20 ₺	396,00 ₺
İşçilik Gideri			
İşçi başına sigorta giderleri dahil: 2200 TL	3	2.200,00 ₺	6.600,00 ₺
Barınak			
Hayvan başına (Ergin hayvan başına 2 m2, kuzu başına 0.5m2 ve koç başına 2,5 m2 kapalı alan ile hayvan başına ortalama 4 m2 açık alan hesaplanmıştır. (Birim işletme başına 110 m2 kapalı ve 225 m2 açık alan hesaplanmıştır)	11	20.000,00 ₺	220.000,00 ₺
Makine Parkı			
Çok amaçlı forklift- Yem taşıma ve gübre temizliği için	1	60000	60.000,00 ₺
Diğer araç gereçler	1	2000	2.000,00 ₺
Elektrik-Su Gideri			62.000,00 ₺
Yıllık Elektrik+Su gideri	1	15000	15.000,00 ₺
Toplam Gider			616.496,00 ₺

BARINAK

BARINAK

BARINAK

BARINAK

BARINAK

BARINAK

TEŞEKKÜRLER